

Г.М. Горбаль

Соціальні послуги служби зайнятості: повернення людей до продуктивної праці

Забезпечення гарантій реалізації права громадян на працю, у тому числі щодо сприяння трудовій зайнятості особам, які не здатні на рівних конкурувати на ринку праці, є важливою складовою діяльності Івано-Франківської обласної служби зайнятості. Пріоритетом у роботі служби зайнятості є і надалі залишається адресність надання соціальних послуг як незайнятим громадянам, так і роботодавцям.

Ситуація на регіональному ринку праці має тенденцію до позитивного розвитку. Адже розв'язання проблем безробіття, підвищення рівня зайнятості населення області здійснюється спільними зусиллями та діями обласної служби зайнятості, органів влади, роботодавців та соціальних партнерів.

Протягом 2012 р. в області створено понад 33 тис. нових робочих місць, а службою зайнятості працевлаштовано більше 34 тис. осіб, тобто кожного другого із шукачів роботи.

Вагому роль у створенні робочих місць відіграє надання дотацій роботодавцям за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття. Для керівників, які розуміють економіку підприємства і вміють рахувати свої гроші, співпраця зі службою зайнятості в частині працевлаштування безробітних на робочі місця з наданням дотації, безперечно, є найвигіднішим проектом, а для служби зайнятості – це реальна можливість допомогти соціально вразливим громадянам, не застосовуючи жодного примусу до роботодавців (а навпаки, доводячи їм вигоду такого проекту) і підтримуючи позитивний імідж центрів зайнятості як корисних партнерів. Завдяки цьому в області з'явилося 3 231 робоче місце, в тому числі 1 884 – у сільській місцевості. Особлива увага приділялася працевлаштуванню осіб із соціально вразливих категорій населення: 1 376 таких громадян працевлаштовано на новостворені робочі місця.

Щодо надання дотацій роботодавцям, позитивним є досвід співпраці Рожнятівського районного центру зайнятості з Відкритим кооперативним підприємством “Дзеркало” з виробництва і оброблення скляних виробів. Представники підприємства – часті гості всіх масових заходів, які проводить районний центр зайнятості. За період співпраці, яка триває з 2004 р., на підприємство працевлаштовано з умовою надання дотації 17 безробітних за робітничими професіями:

різальник скла, фарбувальник скла, гравірувальник скла, художник по склу, шліфувальник скла, оператор комп'ютерного набору, піскоструминник та менеджер зі збуту, з яких 8 осіб – це громадяни, які потребують соціального захисту.

Заслугує уваги досвід співпраці Городенківського районного центру зайнятості з приватним підприємцем Б.Ф. Новосельським, який створив у м. Городенка ковальську майстерню з виготовлення різноманітних художніх виробів з металу. З роками підприємець розширював свою діяльність. Сьогодні ковальські майстерні Богдана Новосельського відомі не тільки поціновувачам ковальського мистецтва України, а й далеко за її межами. До бізнесу приєдналася сім'я – дружина Надія Миколаївна та син Володимир. У 2012 р. до майстерень цих підприємців направлено для працевлаштування на перше робоче місце за кошти з державного бюджету три випускники професійно-технічних навчальних закладів та додатково створено сім нових робочих місць для працевлаштування безробітних із наданням дотації за кошти Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

Завдяки працевлаштуванню безробітних шляхом надання дотацій роботодавцям з Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття в економіку району протягом 2012 р. інвестовано 1 706 тис. грн. Щодо цього слід відзначити досвід Калуського міськрайонного центру зайнятості, фахівці якого протягом 2012 р. працевлаштували на дотаційні робочі місця 328 осіб, 156 із них – особи, які потребували додаткового соціального захисту.

Сьогодні великих зусиль потребує працевлаштування випускників, яким надається перше робоче місце, тому що роботодавці віддають перевагу фахівцям із досвідом роботи. Проте зусилля працівників міських, районних, міськрайонних центрів зайнятості області дали позитивні результати: протягом 2012 р. за сприяння служби зайнятості створено 414 робочих місць для працевлаштування випускників вищих та професійно-технічних навчальних закладів. Це – найкращий результат в Україні.

Із розумінням підійшли до працевлаштування випускників роботодавці району: ПП “Фабрика дитячих меблів” (працевлаштовані два електрозварники, один бухгалтер), МПП “Поступ” (працевлаштовані два електрогазозварники), МП “Вітанта” (працевлаштований один бухгалтер), а також приватні підприємці О.М. Голинська (працевлаштовані два маляри), В.М. Савчук (працевлаштовані два кухарі), І.Я. Канюк (працевлаштовані два кондитери, один кухар), І.О. Ходан (працевлаштовані два кухарі), М.П. Гаврилків (працевлаштовані два кухарі).

Горбаль Григорій Михайлович, директор Івано-Франківського обласного центру зайнятості.

© Горбаль Г.М., 2013

Перелік роботодавців можна продовжувати, але виникає питання: у чому секрет успіху? А він простий: індивідуальна робота з кожним роботодавцем. Уже декілька років поспіль у міських, районних, міськрайонних центрах зайнятості діє правило: директор центру зустрічається не менш як із 20 роботодавцями в місяць. Лише протягом 2012 р. директорами міських, районних, міськрайонних центрів зайнятості проведено близько 4 000 таких зустрічей, а на рахунок спеціалістів по роботі з роботодавцями – більше 15,5 тисячі відвідувань ПОУ з метою інформування про соціальні послуги, переваги системи загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, стимулюючи роль системи в поверненні людини до праці. Під час таких зустрічей з'ясовується коло інтересів роботодавця, вивчаються кадрові проблеми підприємства та пропонуються конкретні послуги.

Активно сприяли працевлаштуванню молоді на перше робоче місце фахівці Коломийського міськрайонного центру зайнятості. Протягом 2012 р. перші робочі місця за рахунок коштів державного бюджету отримали 60 випускників вищих та професійно-технічних навчальних закладів, а саме: двадцять бухгалтерів, один економіст, двадцять два кухарі, чотири електрогазозварники, три кондитери, три слюсарі-ремонтники, два малярі, два слюсарі з ремонту автомобілів, один штукатур, один столяр будівельний, один електрозварник ручного зварювання.

Сьогодні підприємствам конче потрібні висококваліфіковані працівники, які мають навички роботи на сучасному обладнанні за новітніми технологіями, й водночас спостерігається дисбаланс попиту та пропозиції робочої сили. Актуальними залишаються питання збереження кадрового ресурсу, забезпечення якості трудового потенціалу, відновлення соціального статусу робітника в суспільстві та престижу робітничих професій.

Івано-Франківська обласна служба зайнятості пропонує роботодавцям об'єднати зусилля, щоб спільно вирішити проблему конкурентоспроможності підприємств, сприяти відродженню сільського господарства, виховувати робітничі кадри. Тільки разом можна забезпечити стабільний економічний розвиток підприємств і регіону в цілому.

Один із найдієвіших напрямів співпраці служба зайнятості вбачає в організації навчання працівників під конкретні робочі місця на замовлення роботодавців. Спеціалісти служби зайнятості постійно вивчають потреби роботодавців, їхні вимоги до наповнення навчальних програм, організують презентації курсів, зустрічі з претендентами на навчання, залучають роботодавців до навчального процесу, участі у кваліфікаційних іспитах. Такий підхід в організації навчання дає можливість оперативно реагувати на поточні та перспективні потреби кожного виробництва. У 2012 р. близько 80% загальної кількості безробітних проходили професійне навчання на замовлення підприємств і організацій. Усього професійним навчанням було охоплено 9 673 безробітних.

Серед пріоритетних напрямів та ефективних форм зайнятості населення на сучасному етапі є малий і середній бізнес, у тому числі за сприяння служби зайнятості.

Протягом 2012 р. за допомогою обласної служби зайнятості започаткували власну справу 515 безробітних, із них 306 – у сільській місцевості.

Повіривши в себе, отримавши допомогу по безробіттю одноразово, підприємці-початківці розпочинають власну справу, самі стають роботодавцями, створюють нові робочі місця. Багато хто з них продовжує співпрацювати із службою зайнятості – звертається по допомогу в добір та професійній підготовці кадрів для свого молодого бізнесу. Їхня підприємницька ініціатива не тільки забезпечує зайнятість, а й сприяє додатковим надходженням до бюджетів різних рівнів.

Прикладом може бути допомога спеціалістів Надвірнянського РЦЗ в започаткуванні власної справи колишній безробітній Світлані Синяк. Тепер вона – приватний підприємець та партнер районної служби зайнятості. Невдалі спроби пошуку постійної роботи надихнули її (за допомогою кваліфікованих спеціалістів центру зайнятості) втілити свою давню мрію – стати власницею салону краси. На відмінно захистивши бізнес-план на випускному іспиті, а згодом і в районному центрі зайнятості на засіданні комісії з надання одноразової виплати допомоги по безробіттю для організації підприємницької діяльності, Світлана Синяк відкрила в центральній частині міста Надвірна салон краси "Lady".

Наступним етапом став підбір персоналу. І знову допомога прийшла від служби зайнятості. Після співбесіди з молодим роботодавцем та з'ясування її вимог до кандидатів на роботу спеціалісти центру зайнятості запропонували таку послугу, як стажування працівників на робочому місці. За час стажування претендентів Світлана мала змогу оцінити їхню професійну кваліфікацію, уміння швидко навчатися, чітко виконувати поставлені завдання й дотримуватися вимог.

На початковій стадії бізнес пані Синяк був нестабільний, зокрема, після виплати заробітної плати працівникам та сплати податків чистий прибуток практично дорівнював нулю. Тому така послуга, як дотація, стала ефективною підтримкою для її бізнесу. Протягом 2012 р. на дотаційні робочі місця було працевлаштовано і чотирьох безробітних. Сьогодні в салоні "Lady" працюють майстри найвищого класу, які роблять кожну жінку привабливою, а їхня доброзичливість та щира посмішка сприяють хорошему настрою клієнтів.

Цей приклад є яскравим свідченням того, як служба зайнятості допомагає людям стати успішними, упевненими в майбутньому й щасливими. А в моноструктурних містах та сільській місцевості, де кількість вільних робочих місць обмежена, мале підприємництво і самозайнятість можуть бути для людей єдиним засобом забезпечити себе роботою.

З метою повернення безробітних громадян до продуктивної зайнятості службою зайнятості області нарощуються обсяги громадських робіт. У такий спосіб забезпечується тимчасова зайнятість осіб, які втратили роботу, а відповідно підвищується їхній дохід та задовольняються потреби роботодавців у тимчасовій робочій силі.

У зв'язку з цим була проведена паспортизація сільських та селищних рад, для кожного села і селища визначені напрями й конкретні заходи, відповідно до яких

укладаються договори про організацію та проведення громадських робіт. У 2012 р. основну частину становили договори на роботи з благоустрою населених пунктів. Так, у Рожнятівському районі, де вже кілька років поспіль успішно співпрацюють з центром зайнятості Грабівська, Берлогівська, Вільхівська, Ясенська, Нижньострутинська, Рожнятівська, Брошнів-Осадська, Цінівська та Дубівська сільські ради, були проведені громадські роботи з упорядкування населених пунктів і тепер постійно підтримуються чистота і порядок.

У Коломийському районі в селах Іванівці, Велика Кам'янка, Верхній та Нижній Вербіж, Гвіздець, Спас, Матеєвці, Корнич, Королівка, Семаківці, Шепарівці та Отинія безробітні були задіяні на будівництві дитячих дошкільних закладів та спортивних майданчиків і дуже допомогли місцевим громадам завершити роботи у визначений термін. Таких результатів центр зайнятості зумів досягти завдяки інформаційно-роз'яснювальній роботі, зокрема завдяки проведенню круглих столів, семінарів, зустрічей, виїзних нарад у населених пунктах за участю представників органів влади, місцевого самоврядування та роботодавців.

Найважливішу передумову для успішного вирішення проблем кожного населеного пункту району та кожної місцевої громади центр зайнятості вбачає в щоденній кропіткій праці та в індивідуальному підході до потреб роботодавців і шукачів роботи, кінцевий результат якої – зайнятість сільських мешканців.

Окрім благоустрою населених пунктів, безробітні згідно з договорами з організацією Червоного Хреста залучалися до такого виду громадських робіт, як супровід інвалідів першої групи по зору, обслуговування самотніх громадян похилого віку: приносили їм продукти, допомагали діставатися до медичних закладів тощо.

Загалом протягом 2012 р. до участі в громадських роботах залучено майже 14,5 тис. незайнятих громадян.

Як свідчить практика, найкращий захист від безробіття – це вибір людиною професії, затребуваної на ринку праці. Тому одним із пріоритетних напрямів у роботі обласної служби зайнятості стало створення цілісної системи профорієнтації, здійснення державної профорієнтаційної політики, що сприятиме гармонізації попиту й пропозиції робочої сили. Акцент робиться на орієнтації молоді на робітничі професії, що вкрай потрібні на підприємствах області, підвищенні престижу цих професій, що сприяє подоланню кількісного та якісного дисбалансу між попитом на робочу силу на ринку праці та її пропозицією.

Профорієнтаційна робота проводиться з батьками школярів: обов'язком служби зайнятості є поінформувати батьків, які тяжкою працею заробляють на навчання дітей, за якою спеціальністю чи професією їхня дитина сьогодні або через кілька років зможе знайти роботу в рідному місті чи селі, щоб у пошуку заробітку не їхати в чужі краї, де, маючи в кишені диплом з "престижною" спеціальністю, виконувати некваліфіковану роботу.

Володіючи достовірною інформацією, молоді люди, разом із батьками, мають право прийняти власне рішення, куди піти вчитися: чи стати висококваліфікованим токарем, зварником або будівельником, мати роботу з

гідною зарплатою, чи отримати диплом "престижного" спеціаліста і не мати роботи. У даному разі працюватиме добросовісна конкуренція на ринку освітніх послуг, і державі не потрібно буде закривати чи відкривати навчальні заклади, бо це об'єктивно зробить "невидима рука" ринкового механізму.

Допомогою молодим людям та їхнім батькам стало впровадження в життя обласною службою зайнятості інноваційного проекту – програмно-апаратного комплексу "Профорієнтаційний термінал" для молоді під девізом "Живи і працюй в Україні!". Він став надійним помічником у професійному самовизначенні школярів. Не було байдужих і серед батьків. Їх зацікавила тематична сторінка, котра містить поради щодо вибору професії дітьми, підготовки до іспитів і тестувань, інформацію про навчальні заклади професійної освіти. Батьки зрозуміли, що можна повністю довірити дитину вчителям, психологам-консультантам, стати їхнім спільником, поважати рішення дитини і разом долати шлях, який приведе до мети та успіху.

Сьогодні профорієнтаційну роботу не можна уявити без використання мобільних центрів профорієнтації (у спеціально оснащених транспортних засобах) для мешканців віддалених населених пунктів області, пересувних центрів зайнятості на базі наметів, без проведення інформаційних семінарів, семінарів з техніки пошуку роботи, орієнтації на підприємницьку діяльність, профконсультаційних бесід, консультації щодо вибору професії з використанням методів психодіагностики. Усе це активно застосовується в обласній службі зайнятості. Її фахівці організовують ярмарки вакансій, презентації професій, навчальних закладів, зустрічі з роботодавцями. Для школярів проводяться уроки "Реального трудового життя". Але як для фахівців центрів зайнятості, так і для дітей найулюбленішою формою профорієнтації є зустрічі команд КВК за робітничими професіями, які з 2008 р. проводяться щорічно.

Учнівська молодь Івано-Франківської області із задоволенням бере участь у таких заходах, які, по-перше, сприяють творчому, інтелектуальному розвитку, по-друге, активізують професійну орієнтацію серед учнів і, по-третє, дуже подобаються школярам! Команда "Стоп-контроль" з м. Тисмениця Івано-Франківської області взяла участь у п'ятій, півфінальній грі Всеукраїнського турніру учнівських команд "Професійна орієнтація учнівської молоді України" (ПОУМУ – 2011) та здобула перемогу в номінації "Краща командна гра". Під час гри учні рекомендували глядачам професії кушніра та маляра-штукатур, а також демонструвала знання світу професій, ринку праці та основ вибору професії.

Івано-Франківська обласна служба зайнятості розвивається та вдосконалюється. Принципами її діяльності є пріоритетність інтересів і потреб клієнтів, співпраця клієнта та служби зайнятості як найефективніший і найкоротший шлях до працевлаштування. Вирішальним чинником належного виконання її фахівцями нагальних завдань є ставлення кожного працівника до проблем безробітних, як до своїх власних, прагнення знайти вихід з найскрутнішої ситуації, допомогти людині підібрати роботу до душі, повірити в себе і в реальну можливість змінити своє життя на краще.